

Гуманітарна і політична безпека держави

УДК 342.7:351.861

Хромова Юлія Олександрівна

кандидат наук з державного управління

Khromova Yuliia

PhD in Public Administration

ORCID: 0000-0003-3761-2169

**ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА З ПИТАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ:
ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
DIGITAL TECHNOLOGIES IN PUBLIC POLICY ON NATIONAL
SECURITY ISSUES**

Анотація. Вступ. У сучасних умовах військового стану в Україні нагальними є питання забезпечення якісного впровадження цифрових технологій з метою покращення реалізації публічної політики з питань національної безпеки. Ключовим фактором у зростанні ефективності сфер суспільного розвитку виступають цифрові технології, які передбачають формування специфічної інфраструктури. Впровадження інструментів цифровізації допомагає здійснювати публічну політику в сфері національної безпеки орієнтовану на швидкість її реалізації та захист інтересів держави, суспільства та людей. Відтак, існує необхідність аналізу найефективніших рішень у зазначеному питанні.

Мета. Метою дослідження є аналіз специфіки застосування цифрових технологій у публічній політиці та їхній вплив на захист національної безпеки.

Матеріали і методи. Серед матеріалів дослідження було використано такі, як: 1) нормативно-правові акти з питань здійснення публічної політики у сфері національної безпеки; 2) науково-практичні праці

вітчизняних та зарубіжних авторів, які досліджують питання впровадження ефективної публічної політики, зокрема, в контексті національної безпеки.

В ході дослідження використовувались такі методи: аналіз і синтез – при визначенні сутності та особливостей об’єкту дослідження; логіко-семантичний – для поглиблення понятійно-категоріального апарату дослідження; системно-аналітичний – для аналізу нормативно-правових актів щодо публічної політики з питань національної безпеки.

Результати. Визначено, що розвиток публічної політики у сучасних умовах спрямовано на встановлення захисту державних інтересів, нарощування потенціалу в економічній сфері, впровадження необхідних оборонних інструментів. Обґрунтовано, що важливою складовою нормального функціонування держави виступає відповідно оснащена національна безпека. У статті здійснено аналіз вітчизняних нормативно-правових актів з питань впровадження цифрових технологій, зокрема в сферу національної безпеки. З’ясовано, що зараз актуалізується додавання вектора, спрямованого на гарантування захисту прав та інтересів людей, в межах монопольних рішень щодо застосування, у разі потреби, необхідних примусових заходів. Застосування цифрових технологій у національній безпеці має своєю метою підвищення автоматизації операцій, що мають захисний напрям, ефективності діяльності відповідних структур у напрямку національної безпеки, що сприятиме зниженню можливих ризиків для життя людей.

Перспективи. У проведенні подальших наукових досліджень слід зосередитись на поширенні цифрових технологій в якості гарантії національної стабільності, забезпеченні дотримання прав громадян, зокрема, в частині збереження цифрових відомостей про них, мінімізації загроз у цифровому просторі, нарощування кадрового та наукового потенціалу. Це дозволить покращити стан національної безпеки країни.

Ключові слова: публічна політика, національна безпека, цифрові технології, захист, цифровізація.

Summary. *Introduction.* In the current conditions of martial law in Ukraine, the issue of ensuring the high-quality implementation of digital technologies in order to improve the implementation of public policy on national security issues is urgent. A key factor in increasing the effectiveness of the spheres of social development are digital technologies, which involve the formation of a specific infrastructure. The implementation of digitization tools helps to implement public policy in the field of national security focused on the speed of its implementation and protection of the interests of the state, society and people. Therefore, there is a need to analyze the most effective solutions in this matter.

Purpose. The purpose of the study is to analyze the specifics of the use of digital technologies in public policy and their impact on the protection of national security.

Materials and methods. Among the research materials, the following were used: 1) normative legal acts on the implementation of public policy in the field of national security; 2) scientific and practical works of domestic and foreign authors that investigate the issue of effective public policy implementation, in particular, in the context of national security. During the research, the following methods were used: analysis and synthesis – when determining the essence and features of the research object; logical-semantic – to deepen the conceptual and categorical research apparatus; system-analytical – for the analysis of normative legal acts regarding public policy on national security issues.

Results. It was determined that the development of public policy in modern conditions is aimed at establishing the protection of state interests, building potential in the economic sphere, and introducing the necessary defense tools. It is substantiated that an important component of the normal functioning of the state is an appropriately equipped national security. The article analyzes

domestic legal acts on the implementation of digital technologies, in particular in the field of national security. It has been found that the addition of a vector aimed at guaranteeing the protection of people's rights and interests within monopoly decisions regarding the application, if necessary, of the necessary coercive measures is being updated. The use of digital technologies in national security aims to increase the automation of operations that have a protective direction, the effectiveness of the relevant structures in the direction of national security, which will contribute to reducing possible risks to people's lives.

Discussion. In conducting further scientific research, one should focus on the spread of digital technologies as a guarantee of national stability, ensuring compliance with the rights of citizens, in particular, in terms of preserving digital information about them, minimizing threats in the digital space, and building human and scientific potential. This will improve the national security of the country.

***Key words:** public policy, national security, digital technologies, protection, digitalization.*

Постановка проблеми. На сьогодні одним із ключових інструментів розвитку економіки та змін у процесах взаємодії державних установ виступають саме цифрові технології, оскільки вони визначають змістовні складові економічних та політичних відносин між державами. Однак, цифровізація є джерелом як зростання економічних показників держави на світових ринках, так і є показником забезпечення державної стабільності, суверенності, зокрема, національної безпеки. Визначаючи останнє, слід розуміти її в якості відповідного комплексу економіко-соціальних та політичних факторів, що формують основу суспільства окремої держави. Проте, зазначимо, що у вказаному контексті цифрові технології впливають на формування та реалізацію публічної політики, а саме на швидкість та

конкретні сфери публічного управління. Відтак, цифровізація у сфері національної безпеки наразі є найактуальнішим питанням.

Сучасні цифрові технології представляють найкращі результати у будь-якій сфері їх впровадження, отже, саме зараз Україна потребує найефективніших рішень у цьому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При дослідженні проблематики використання цифрових технологій у публічній політиці з питань національної безпеки важливе значення мали напрацювання фахівців, які займались визначенням базових понять цифровізації в сфері публічного управління, особливостями запровадження цифрових інновацій, використання інформаційно-комунікаційних технологій як основи для цифрової трансформації публічного управління: Н. Бондарчук, Н. Голіонко, Ю. Зелінська, А. Іванова, І. Ігнат'єва, О. Каретна, О. Карпенко, А. Кормич, Л. Кормич, В. Куйбіда, І. Милосердна, В. Пешко, Д. Риндюк, Ю. Ряховська, Л. Українська, І. Ушкаленко, Н. Шифріна та ін.

Питанням публічної політики в сфері національної безпеки присвячена значна кількість вітчизняних досліджень: В. Антонов, М. Гурковський, Д. Драг, Л. Козакова, Ю. Лисецький, Д. Павленко, Т. Подковенко, С. Пономар'єв, Ю. Семенюк, Н. Сидор, В. Смолянюк, І. Стаднік, Н. Стебліна, М. Хаустова та ін.

В. Смолянюк [21, с. 163-186] досліджував фундаментальні аспекти забезпечення національної безпеки країни. Т. Подковенко [18, с. 11-18] визначив правові аспекти забезпечення національної безпеки у країні. Вітчизняні науковці І. Доронін [11, с. 10] та С. Гордієнко [9, с. 81-92] акцентують увагу на проблемі розмежування компетенції публічних органів з питань забезпечення якісних заходів безпеки країни в сучасних умовах. Дослідження Н. Стебліної [22, с. с.9] та М. Хаустової [25, с. 209-226] присвячені сучасними викликам проведення цифровізації в сфері державної політики. Науковці І. Ушкаленко та Ю. Зелінська [24, с. 53-59] присвятили

своє дослідження особливостям застосування інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні в умовах цифрової трансформації.

Попри наявності, значної кількості праць із зазначеного питання є потреба дослідити особливості використання цифрових технологій в сфері реалізації публічної політики з питань національної безпеки, розробити практичні рекомендації щодо подальшої їх інтеграції.

Метою дослідження є: аналіз специфіки застосування цифрових технологій у публічній політиці та їхній вплив на захист національної безпеки.

Відповідно до мети були визначені такі завдання:

- провести дослідження понятійно-категорійного апарату дослідження: «цифрові технології», «національна безпека»;
- проаналізувати вплив цифрових технологій на формування публічної політики у сфері національної безпеки;
- розробити рекомендації щодо покращення нормативного забезпечення процесів впровадження цифрових технологій у публічну політику в сфері національної безпеки.

Матеріали і методи. Серед матеріалів дослідження було використано такі, як: 1) нормативно-правові акти з питань здійснення публічної політики у сфері національної безпеки; 2) науково-практичні праці вітчизняних та зарубіжних авторів, які досліджують питання впровадження ефективної публічної політики, зокрема, в контексті національної безпеки.

В ході дослідження використовувались такі методи: аналіз і синтез – при визначенні сутності та особливостей об’єкту дослідження; логіко-семантичний – для поглиблення понятійно-категоріального апарату дослідження; системно-аналітичний – для аналізу нормативно-правових актів щодо публічної політики з питань національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Доцільно визначити понятійно-категорійний апарат зазначеної теми. Отже, аналіз нормативних положень правових актів показав, що серед науковців не досягнуто єдиного підходу до визначення таких дефініцій, як: «цифрові технології», «національна безпека».

Активна інтеграція цифрових технологій обумовлена динамічним розвитком «Четвертої промислової революції» [26, с.12] та є рушійною силою впровадження інноваційних процесів, які орієнтовані на вибудовування цифрової економіки та національної безпеки. Адже інформатизація та сучасні обсяги інформації вимагають докорінних змін в інститутах публічного управління. Серед певних параметрів використання цифрових технологій слід визначити такі, як: 1) мобільність; 2) динамічність; 3) об'єктивність; 4) часові ознаки; 5) дій з будь-якого місця. Зазначені інноваційні інструменти надають можливість обробляти великі масиви інформації на великій швидкості, що в результаті значно скорочує терміни певних дій.

З'ясовано, що нормативне визначення дефініції «цифрові технології» (англ. «digital technologies») відсутнє, при цьому, у загальному значенні її розглядають в якості електронного способу, завдяки якому відбувається процес обробки та передачі певної інформації, під час чого застосовуються спеціальні кодувальні позначки. При цьому, зазначимо, що у вітчизняній практиці законодавець використовує дефініцію «інформаційна технологія» у значенні «цілеспрямованої організованої сукупності інформаційних процесів з використанням засобів обчислюваної техніки» [3], які характеризуються значною швидкістю в процесі обробки відповідних відомостей, наданням відповідей по запитам у максимально короткий час, забезпечення доступу до інформації з будь-якого територіального розташування, децентралізацією інформації. Слід розуміти, що в результаті використання спеціальних засобів з'являється нова якість інформації щодо

конкретного об'єкту. У цьому аспекті, слушно зазначають Ю. Ряховська [20, с. 47-54], О. Каретна [13 с. 62-69], О. Берназюк [6, с. 83-86] вказуючи, що технології виступають ключовим фактором у зростанні ефективності відповідних сфер суспільного розвитку, що відбувається завдяки формуванню специфічної інфраструктури загального рівня, а саме: інформаційні системи, ресурси для гарантування їх діяльності, налагодження взаємодії між суб'єктами. Як вказують Л. Кормич та А. Кормич, інноваційні технології підвищують «ефективність та якість демократичних трансформацій» [15, с. 5-12] як у державі, так і суспільстві.

Однак, інформаційні технології відрізняються від цифрових у тлумачному значенні, оскільки поняття «цифровий» вказує на відповідний (цифровий – послідовність цифр) спосіб, який застосовано для забезпечення процесу збереження конкретних даних, що виступає гарантом високої функціональності цифрової інфраструктури, якості, ефективності та швидкості обміну даними.

Зазначене створює основу для формування комплексного підходу [25, с. 209-216] у питаннях вироблення публічної політики в умовах сучасних викликів запровадження цифрових технологій з метою покращення ефективності діяльності та витрат бюджету у конкретній сфері. Як слушно зазначають Н. Голіонко, А. Іванова, цифрові технології створюють зараз «новий технологічний базис» [8, с. 100-102] розвитку вітчизняного суспільства.

Так, важливою подією стала ратифікація Україною 23.02.2023 р. Угоди про участь країни у програмі ЄС «Цифрова Європа» [5], що надає можливості для розвитку цифрового суспільства та інших сфер публічного регулювання. На думку S. Gerdon посадовці мають активно впроваджувати у свою діяльність сучасні цифрові технології, оскільки зараз відбувається процес розширення меж (у фізичному сприйнятті) як між населенням, так і

у публічній сфері, що передбачає здійснення та забезпечення збору та зберігання різноманітних даних [27].

Слід вважати, що саме застосування цих технологій створює передумови проведення трансформаційних процесів у державі, що впливає як на користування ними, так і на організацію діяльності державних органів. Цифрові технології впроваджують у публічну політику багатоваріантність реалізації власної діяльності. Відтак, держава від оптимізації процесів поступово переміщується до їх перетворення. Завдяки досліджуваним технологіям покращується виконання державними органами таких етапів ефективної діяльності, як планування, проведення моніторингу, оцінка прийнятих рішень. Вважаємо, що застосування технології «великих даних», штучного інтелекту є фундаментом якісних змін у публічній політиці у сфері національної безпеки.

Фундаментальне нормативне закріплення зазначеного словосполучення міститься в Основному законі держави – Конституції України [1]. Зокрема, ст. 92 вказує на затвердження основ національної безпеки виключно на підставі відповідного закону, а забезпечує її дотримання безпосередньо Президент України (ст. 106 Конституції України). Більш детально п.9 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII національну безпеку України визначає як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [2].

Зазначимо, що у положеннях п. 51-52 Стратегії національної безпеки України від 14.09.2020 р. № 392/2020 [4] знайшли відображення питання впровадження сучасних цифрових технологій, як щодо надання послуг за допомогою процедури «єдиного вікна», так й гарантування безпеки вітчизняній інфраструктурі в сфері інформації.

На думку В. Ліпкана [Цит. по 17, с. 102-107], національна безпека представляє собою відповідну сукупність затверджених на офіційному рівні певних поглядів щодо цілей та стратегії з боку державних органів стосовно безпеки держави, соціуму та людини від різноманітних як внутрішніх, так і зовнішніх загроз, що мають соціально-економічний, політичний, інформаційний, екологічний, техногенний характер або інший, завдяки відповідним можливостям і реальним ресурсам.

За поглядом В. Смолянюка [21, с. 163-186], фундамент національної безпеки формує саме гарантії щодо забезпечення правопорядку, національних інтересів та відповідних потреб, нормального функціонування органів держави та відповідних інститутів суспільства. Згідно з позицією В. Павленко, національна безпека – це безпека народу країни (як носія суверенітету та єдиного джерела влади» [16, с. 103-109].

Отже, І. Доронін наголошує на реалізації державою відповідної функції захисту національних інтересів в інформаційну епоху, що передусім передбачає певний обсяг втручання державних органів у межі діяльності суспільства [11, с. 12]. Цікаву позицію зазначає Л. Козакова з приводу того, що національна безпека має розглядатись, зокрема, як державна діяльність, яка спрямована на гарантування заходів захисту прав громадян [12, с. 128-132]. У цьому контексті С. Пономарьов [19, с. 109-114] пропонує визначати національну безпеку як безпеку зовнішнього та внутрішнього характеру, що складаються з елементів, серед яких можемо назвати політичний, соціальний, економічний, екологічний, інформаційний.

Інший погляд висвітлює В. Копанчук [14, с. 51], який вказує, що дослідження безпеки держави, соціуму, людей під різноманітними як зовнішніми, так і внутрішніми впливами, має відбуватись за умов забезпечення комплексного підходу. У своєму дослідженні М. Гурковський та Н. Сидор [10, с. 26-32] зазначають, що національна безпека, як фундаментальна дефініція, складається з різних компонентів, а саме:

державної, економічної, інформаційної, транспортної, громадської, енергетичної, екологічної безпеки, безпеки людини.

Отже, погоджуємось з необхідністю застосування саме комплексного вивчення елементів, що формують національну безпеку, оскільки в законодавстві мають бути чітко визначені ці сфери, наприклад: економічна, соціальна, політична, інформаційна, екологічна, тощо.

Таким чином, слід розуміти, що національна безпека представляє собою систему, що складається з багатьох рівнів, які є взаємопов'язаними компонентами та при цьому незалежними один від одного. Отже, доцільно розглядати наведену дефініцію в якості узагальнюючого терміну.

З аналізу викладеного виходить, що фокус публічної політики спрямовано саме на забезпечення державних інтересів, нарощування її потенціалу в економічній сфері, впровадження необхідних оборонних інструментів. Однак, сучасний погляд науковців [17, с. 102-107] на зміст поняття «національна безпека» дозволяє стверджувати, що сьогодні вже актуалізується додавання вектора, спрямованого на гарантування захисту прав та інтересів людей, в межах монопольних рішень щодо застосування, у разі потреби, необхідних примусових заходів. Слід акцентувати увагу на тому, що досліджувана дефініція передбачає здійснення відповідної діяльності з боку державних органів, спрямованої на забезпечення необхідного захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина як на рівні держави, так й на міжнародній арені.

Вважаємо, що у практичній діяльності органів публічної влади в сфері національної безпеки упровадження цифрових технологій сприяє розробці та застосуванню спеціальних систем для здійснення розвідки необхідних об'єктів та контролю за ситуацією з метою встановлення відповідних загроз інтересам держави, суспільства, людини та оперативного й якісного реагування на ці виклики. Доцільним у сьогоденні є застосування зазначених технологій з метою підвищення автоматизації операцій, що

мають захисний напрямок, ефективності діяльності відповідних структур у напрямку національної безпеки (постачання, логістика, розвідка, застосування технічних пристроїв тощо), що сприятиме зниженню можливих ризиків для життя людей (як цивільних, так і військових).

При цьому, слід розуміти, що цифрові технології, особливо у сфері національної безпеки, мають як переваги застосування, так і деякі негативні впливи [7, с. 36-40], проаналізуємо їх.

1) Ефективність: збір та обробка значних об'ємів інформації для отримання максимально швидкого та достовірного результату;

2) мінімізація можливих ризиків: попередження різноманітних катаклізмів та зниження впливу на людей (як цивільних, так і військових) під час забезпечення захисту національних інтересів;

3) гарантування безпеки: контролювання перетину кордонів; попередження дій (актів), що мають терористичний характер та інших злочинних порушень;

4) автоматизація: зниження відсотка можливих помилок в процесі діяльності, максимальна ефективність для отримання найкращого результату;

5) цифрові новації: розробка та застосування найновітніших засобів для захисту або нападу, що надає значну перевагу при застосуванні у конкретній ситуації.

До негативних впливів цифрових технологій у сфері національної безпеки можна віднести, такі як: проблеми етичного характеру: у необхідних випадках можуть порушуватись права людини за умов загрози національній безпеці; вразливість цифрових технологій через віруси та атаки у кіберпросторі; пряма залежність від сучасних здобутків у сфері технологізації (інтернет, складові відповідного обладнання, мікросхеми тощо).

Таким чином, зазначимо, що з метою гарантування національної безпеки потрібно враховувати перспективні можливості, що надає провадження цифрових технологій, та можливі загрози, що можуть виникнути у зв'язку з цим, та, відповідно, прийняття необхідних заходів щодо безпеки: кібербезпеки, захисту об'єктів, що представляють критичну інфраструктуру, затвердження на випадок загроз певного протоколу дій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи дослідження використання цифрових технологій у розвитку публічної політики з питань національної безпеки, зауважимо, що цифрові технології у формуванні публічної політики у сфері національної безпеки – це діяльність, що забезпечує прогресивні умови розвитку інститутів держави та суспільства, відповідний стан захисту об'єктів (держава, соціум, людина) від загрози внутрішнього або зовнішнього характеру, яка є скоординованою сукупністю дій з боку органів публічної влади, муніципальних органів, здійснюючих їх на підставі конституційно-правових актів, що проголошують в країні єдність, суверенітет та територіальну цілісність. З'ясовано, що застосування цифрових технологій сприятиме зростанню швидкості обробки інформації та прийняття відповідних рішень, ефективності діяльності органів публічної влади, дозволить понизити ризик понесення можливих збитків та втрат, забезпечить більше захисту систем захисту.

Доцільно доповнити Стратегію національної безпеки України пунктом який передбачає: «упровадження новітніх технологій у цифровій сфері; забезпечення автоматизації та цифровізації процесів у публічному управлінні у сфері захисту національних інтересів; застосування сучасних технологій захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

Література

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР.
Дата оновлення: 01.01.2020. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.10.2023)
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 10.10.2023)
3. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#n191> (дата звернення: 10.10.2023)
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n5> (дата звернення: 10.10.2023)
5. Угода між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021-2027) : Закон України від 23.02.2023 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41298> (дата звернення: 10.10.2023)
6. Берназюк О. Проблеми наукового визначення поняття цифрових технологій у праві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 47, Т. 2. С. 83-86.
7. Бондарчук Н. Взаємодія органів публічної влади та громадянського суспільства в умовах цифровізації. *Публічне управління і адміністрування*. 2022. Вип. 28. С. 36-40.

8. Голіонко Н. Іванова А. Цифрові інновації в сучасному суспільстві. *Вісник Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*. 2017. № 2. С. 100-102.
9. Гордієнко С., Доронін І. Державна безпека України в сучасних умовах: проблеми компетенції державних органів. *Інформація і право*. 2021. № 2 (37). С. 81–92.
10. Гурковський М., Сидор Н. Поняття національної безпеки як адміністративно-правової категорії. *Соціально-правові студії*. 2021. Вип. 2. С. 26-32.
11. Доронін І. Національна безпека України в інформаційну епоху: теоретико-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук, 12.00.01. Київ, 2020. 38 с.
12. Казакова Л. Національна безпека держави: понятійно-категорійний апарат. *Регіональні студії*. 2021. № 24. С. 128-132.
13. Каретна О., Милосердна І., Ігнат'єва І. Роль та особливості інформаційно-телекомунікаційних технологій у взаємодії органів державної влади з громадянським суспільством. *Політикус*. 2020. № 5. С. 62-69.
14. Копанчук В. Державна політика у сфері національної безпеки та охорони громадського порядку : дис. ... д-ра наук з держ. управл., 25.00.05. Харків, 2020. 375 с.
15. Кормич Л., Кормич А. Вдосконалення публічного управління в Україні в контексті діджиталізації: теоретичний аспект. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць*. 2022. Вип. 69. С. 5-12.
16. Павленко В. Щодо визначення поняття «безпека держави»: проблеми теорії та практики у сучасних умовах України. *Нове українське право*. 2022. Вип. 3. С. 103-110.

17. Павленко Д., Семенюк Ю., Лисецький Ю. Національна безпека: поняття, складники, чинники впливу. *Вчені записи ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2021. Т. 32(71), № 3. С. 102-107.
18. Подковенко Т. Національна безпека України: аксіологічний та правовий аспекти. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 1 (25). С. 11-18.
19. Пономарьов С. Основні напрямки діяльності держави у сфері забезпечення безпеки та оборони України. *Forum Prava*. 2018. № 2. С. 109-114.
20. Ряховська Ю. Зарубіжний досвід державного впливу на розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 5. С. 47-54.
21. Смолянук В. Національна безпека незалежної України: осягнення сутності. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 163-186.
22. Стебліна Н. Цифровізація державної політики як дискурс сучасності : автореф. дис. ... канд. політ. наук, 23.00.02. Вінниця, 2021. 36 с.
23. Українська Л., Шифріна Н. Цифрові трансформації в системі публічного управління. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2022. № 78-79. С. 23-30.
24. Ушкаленко І., Зелінська Ю. Інформаційно-комунікаційні технології, як основа державного управління на шляху цифрової трансформації та реформування. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. С. 53-59.
25. Хаустова М. Державна політика в умовах цифровізації суспільства. Міжнародний досвід реалізації програм та стратегій цифровізації. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 7. С. 209-216.
26. Четверта промислова революція : зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків : монографія / А. Крисоватий, О. Сохацька, І. Скавронська [та ін.]. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2019. 480 с.

27. Gordon S. National security in a digital world. Institute for National Strategic Studies. 2021. URL: <https://inss.ndu.edu/Media/News/Article/2870027/national-security-in-a-digital-world/> (дата звернення: 10.10.2023)

References

1. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r № 254k/96-VR. Data onovlennia: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>
2. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsii : Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 r. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#n191>
4. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14.09.2020 roku «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2020 r. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n5>
5. Uhoda mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom pro uchast Ukrainy u prohrami Yevropeiskoho Soiuzu «Tsyfrova Yevropa» (2021-2027) : Zakon Ukrainy vid 23.02.2023 r. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41298>
6. Bernaziuk O. Problemy naukovoho vyznachennia poniattia tsyfrovoykh tekhnolohii u pravi. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. 2019. Vyp. 47, T. 2. S. 83-86.
7. Bondarchuk N. Vzaiemodiia orhaniv publichnoi vlady ta hromadianskoho suspilstva v umovakh tsyfrovizatsii. Publichne upravlinnia i administruvannia. 2022. Vyp. 28. S. 36-40.

8. Holionko N. Ivanova A. Tsyfrovi innovatsii v suchasnomu suspilstvi. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu imeni Vadyma Hetmana. 2017. № 2. S. 100-102.
9. Hordiienko S., Doronin I. Derzhavna bezpeka Ukrainy v suchasnykh umovakh: problemy kompetentsii derzhavnykh orhaniv. Informatsiia i pravo. 2021. № 2 (37). S. 81–92.
10. Hurkovskiy M., Sydor N. Poniattia natsionalnoi bezpeky yak administratyvno-pravovoi katehorii. Sotsialno-pravovi studii. 2021. Vyp. 2. S. 26-32.
11. Doronin I. Natsionalna bezpeka Ukrainy v informatsiinu epokhu: teoretyko-pravove doslidzhennia: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk, 12.00.01. Kyiv, 2020. 38 s.
12. Kazakova L. Natsionalna bezpeka derzhavy: poniatiino-katehoriinyi aparat. Rehionalni studii. 2021. № 24. S. 128-132.
13. Karetna O., Myloserdna I., Ihnatieva I. Rol ta osoblyvosti informatsiino-telekomunikatsiinykh tekhnolohii u vzaiemodii orhaniv derzhavnoi vlady z hromadianskym suspilstvom. Politykus. 2020. № 5. S. 62-69.
14. Kopanchuk V. Derzhavna polityka u sferi natsionalnoi bezpeky ta okhorony hromadskoho poriadku : dys. ... d-ra nauk z derzh. upravl., 25.00.05. Kharkiv, 2020. 375 s.
15. Kormych L., Kormych A. Vdoskonalennia publicznego upravlinnia v Ukraini v konteksti didzhitalizatsii: teoretychnyi aspekt. Aktualni problemy polityky: zb. nauk. prats. 2022. Vyp. 69. S. 5-12.
16. Pavlenko V. Shchodo vyznachennia poniattia «bezpeka derzhavy»: problemy teorii ta praktyky u suchasnykh umovakh Ukrainy. Nove ukrainske pravo. 2022. Vyp. 3. S. 103-110.
17. Pavlenko D., Semeniuk Yu., Lysetskyi Yu. Natsionalna bezpeka: poniattia, skladnyky, chynnyky vplyvu. Vcheni zapysy TNU imeni V.I. Vernadskoho. 2021. T. 32(71), № 3. S. 102-107.

18. Podkovenko T. Natsionalna bezpeka Ukrainy: aksiolohichni ta pravovyi aspekty. Aktualni problemy pravoznavstva. 2021. № 1 (25). S. 11-18.
19. Ponomarov S. Osnovni napriamky diialnosti derzhavy u sferi zabezpechennia bezpeky ta oborony Ukrainy. Forum Prava. 2018. № 2. S. 109-114.
20. Riakhovska Yu. Zarubizhnyi dosvid derzhavnoho vplyvu na rozvytok informatsiino-telekomunikatsiinykh tekhnolohii. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok. 2015. № 5. S. 47-54.
21. Smolianiuk V. Natsionalna bezpeka nezaleznoi Ukrainy: osiahnennia sutnosti. Politychni doslidzhennia. 2021. № 1. S. 163-186.
22. Steblina N. Tsyfrovizatsiia derzhavnoi polityky yak diskurs suchasnosti : avtoref. dys. ... kand. polit. nauk, 23.00.02. Vinnytsia, 2021. 36 s.
23. Ukrainka L., Shyfrina N. Tsyfrovi transformatsii v systemi publicznego upravlinnia. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. 2022. № 78-79. S. 23-30.
24. Ushkalenko I., Zelinska Yu. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii, yak osnova derzhavnoho upravlinnia na shliakhu tsyfrovoy transformatsii ta reformuvannia. Efektyvna ekonomika. 2019. № 11. S. 53-59.
25. Khaustova M. Derzhavna polityka v umovakh tsyfrovizatsii suspilstva. Mizhnarodnyi dosvid realizatsii prohram ta stratehii tsyfrovizatsii. Elektronne naukove vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo. 2022. № 7. S. 209-216.
26. Chetverta promyslova revoliutsiia : zmina napriamiv mizhnarodnykh investytsiinykh potokiv : monohrafiia / A. Krysovatyi, O. Sokhatska, I. Skavronska [ta in.]. Ternopil : Osadtsa Yu. V., 2019. 480 s.
27. Gordon S. National security in a digital world. Institute for National Strategic Studies. 2021. URL: <https://inss.ndu.edu/Media/News/Article/2870027/national-security-in-a-digital-world/>